Utdannings-
direktoratet

Evaluering av fagfornyelsen i fire fag Delrapport 1 og 2

Høye forventninger til de praktiske og estetiske fagene

Skoleeiere, ledere og lærere forventer at de praktiske og estetiske fagene skal gi elevene andre perspektiver og erfaringer enn det de gjør i de andre fagene. Dette skal de, i henhold til LK20, også ta med seg inn i de andre fagene. Her er det en viss treghet.

RAPPORT | Sist endret: 19.10.2023

Rapporten:
Last ned delrapport 1 hos NVA
Last ned delrapport 2 hos NVA
Forfatter:
Jorunn Spord Borgen, Åsve Murtnes, Jon Einar Bergsland, Marthe Bottolfs, Kari Carlsen, Øyvind Husebø, Susanne Moen Ouff, Anniken Randers-Pehrson, Marie Møller-Skau, Simen Thorrud, Kaja Bråthen Weum, Trine Ørbæk
ISBN:
2535-5325/2535-5325 (Nettutgave)
Utgiver:
Universitetet i Sørøst-Norge
År:
2023

Evalueringen av Fagfornyelsen (EVAFF)

Alle skolene tok i bruk nye læreplaner fra høsten 2020. Parallelt gjennomfører vi en evaluering av arbeidet med å utvikle læreplanene og hvordan de brukes i skolen. Evalueringen pågår ut 2025.

Les mer om evaluering av Fagfornyelsen.

Hovedfunn

- Det knyttes store forventninger til de praktiske og estetiske fagenes bidrag til opplæringen.
- Mer generelle kompetansemål i LK20 gjør at læreplanene ikke har blitt mindre omfattende.
- De praktiske og estetiske fagene forventes å bidra med praktiske arbeidsformer inn i andre fag i LK20.
- Lærere, skoleledere og skoleeiere har stor tro på at fagene representerer viktige verdier for skole og samfunn.
- Det kan være vanskelig å ta i bruk hele læreplanen.
- Lærere i de praktiske og estetiske fagene har stort handlingsrom i hvordan de praktiserer fagene, men det kan også oppleves krevende hvis de er «alene» om ansvaret.

Store forventninger til de praktiske og estetiske fagenes bidrag til opplæringen

Den historiske gjennomgangen av de fire praktiske og estetiske fagene viser at det gjennomgående har vært store forhåpninger til at fagene skal bidra med noe de andre fagene ikke har i opplæringen. Disse forhåpningene er videreført i LK20/LK20S. Rapporten gir flere eksempler på historiske svingninger mellom fokus på det å kunne noe og det å gjøre noe, i fagene.

Mer generelle kompetansemål i LK20 gjør at læreplanene ikke har blitt mindre omfattende

Det har vært en viss avgrensning og tydeliggjøring av fagene i LK20. Ved første øyekast kan det se ut til at LK20 vektlegger kjente praksistradisjoner i hvert av fagene. Samtidig er det i LK20 nye forventninger til relevans og innhold i de praktiske og estetiske fagene, og til hvordan hvert av fagene skal bidra til elevenes læring og danning. Kompetansemålene i LK20 skal være utformet i lys av verdiene og prinsippene i overordnet del i læreplanen, og skal favne flere kjerneelementer og helheten i faget. Færre kompetansemål skal bidra til at faget blir mindre fragmentert og til mer sammenheng mellom elementene i læreplanen. Ambisjonene i LK20 om forenkling i fag og sammenheng mellom fag har ført til at en del av kompetansemålene er mer generelt formulert, men ikke nødvendigvis har blitt mindre omfattende.

De praktiske og estetiske fagene forventes å bidra med praktiske arbeidsformer inn i andre fag i LK20

Fagene kan i en slik innramming få rolle som redskapsfag for formål i skole og samfunn som går ut over fagenes egenart i læreplanene. I tråd med forventningene i LK20 er det tenkt at fagene på den andre side kan bli invitert inn i og inngå i tverrfaglig samarbeid med andre fag, basert på de praktiske og estetiske fagenes egenart. De fire fagene er i ulik grad gitt ulike posisjoner i forhold til de tverrfaglige temaene i LK20.

Stor tro på at fagene representerer viktige verdier

Delrapport 2, som undersøker hva som skjer i praksis i dagens skoler, viser at både lærere, skoleledere og skoleeiere har tro på at fagene representerer viktige verdier for skole og samfunn. Samtidig finner forskerne at det er et visst sprik mellom lederes og læreres praksiser. Kanskje hensynet til fagenes egenart og praktiske karakter står i motsetning til forventningene i LK20 om fleksibilitet, tverrfaglighet og samarbeid om tverrfaglige tema. Lærerne vil realisere verdiene i fagenes undervisningspraksiser. Dette peker kanskje i større grad inn mot den fagdelte enn mot den fleksible og tverrfaglige skolen.

Det kan være vanskelig å ta i bruk hele læreplanen

Lærerne oppgir at det kan være vanskelig å ta i bruk hele læreplanen. Støttemateriell oppleves som lite tilgjengelig for lærerne i det daglige, og kollegaer i faget er nærmeste ressurs for planlegging, selv om flere av lærerne i de praktiske og estetiske fagene sier de ikke har mye fellesskap og arbeider mye alene med sitt fag. På dette området er det forskjeller mellom fagene, som gjerne gjenspeiles i hvor mange kolleger det finnes på skolene.

Stort handlingsrom, krevende å være alene om ansvaret

Lærere i de praktiske og estetiske fagene har stort handlingsrom og stor frihet i hvordan de praktiserer fagene i skolen, både fra styringsdokumenter og fra ledelsen. Her medfølger også stort ansvar for oversettelsen av LK20 i egne fag. Den tilliten lærere har til å forvalte fagene, slik skoleeierne og skolelederne viser til, og som er uttrykt i forskrifter og støttemateriell, kan være en byrde snarere enn en ressurs i møtet mellom forventninger, krav og ressurser. Noen lærere opplever at de står alene med dette ansvaret. I det daglige skolelivet vil lærerne gjerne bygge på det elevene

kjenner fra før og som de vet fungerer i møte med mangfoldet av elever. Det kan bidra til en viss treghet når det gjelder hvordan fagene oversettes, omformes og endres inn mot LK20.